

Установи розробники:

ДУ «Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва НАМН України»;
Національна медична академія післядипломної освіти імені
П. Л. Шупика МОЗ України

Підготовлено в рамках виконання НДР: *«Оцінка ризиків та профілактика виробничо-зумовленої захворюваності працівників стоматологічної служби в умовах застосування сучасних медичних технологій» (№ держреєстрації 0116U0000496)*

Рецензенти:

Нагорна А. М., д-р мед. наук, проф., чл.-кор. НАМН України,
завідувачка відділу епідеміологічних досліджень ДУ «ІМП імені
Ю. І. Кундієва НАМН»;
Стеренбоген М.Ю., канд. мед. наук, ст. наук. співроб., доцент кафедри
медицини праці, психофізіології та медичної екології НМАПО імені
П. Л. Шупика МОЗ України

**Голова проблемної комісії МОЗ України та НАМН України
«Гігієна праці та профзахворювання»:**

чл.-кор. НАМН України, д-р мед. наук, проф. В. І. Чернюк

Відповідальний за випуск:

ДУ «ІМП імені Ю. І. Кундієва НАМН»”,
вул. Саксаганського, 75, м. Київ, 01033

Отримання додаткової інформації:

д-р мед. н., ст. наук. співроб. Варивончик Д.В.
Тел.: 0 (44) 289-45-26.
E-mail: dv7@ukr.net

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
Державна установа «Інститут медицини праці
імені Ю. І. Кундієва НАМН України»
(ДУ «ІМП імені Ю. І. Кундієва НАМН»)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ про нововведення в системі охорони здоров'я

Випуск з проблеми
«Гігієна праці та профзахворювання»

РЕКОМЕНДОВАНО
Проблемною комісією
МОЗ України та НАМН України
«Гігієна праці та
профзахворювання»
від 25.10.2018 р., протокол № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
ДУ «ІМП імені Ю. І. Кундієва
НАМН»
від 11.10.2018 р., протокол № 8

ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ ВИНИКНЕННЯ ВИРОБНИЧО-ЗУМОВЛЕНОЇ ПАТОЛОГІЇ У ПРАЦІВНИКІВ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ, В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

АВТОРИ:
д-р мед. н. ВАРИВОНЧИК Д.В.,
КОПАЧ К.Д.

Київ – 2018

Наклад: 100 прим.

ЛІКАРЯМ ІЗ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ:
«ПРОФЕСІЙНА ПАТОЛОГІЯ»,
«ГІГІЄНА ПРАЦІ»,
«ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я»

Суть впровадження: Пропонується інформація щодо професійних факторів, які формують високі ризики виникнення виробничо-зумовленої патології у працівників стоматологічної служби.

Пропонується для впровадження в практику роботи лікарів з професійної патології, гігієни праці, громадського здоров'я, комісій з медичних оглядів працюючих, для удосконалення нагляду за умовами праці та проведенням медичних оглядів й диспансерного нагляду за працівниками галузі охорони здоров'я (стоматологічної служби) України.

Визначено, що лікарі-стоматологи та зубні техніки на робочому місці експонуються 230 засобами та матеріалами, які належать до 59 підгруп хімічних речовин. Найбільш частим є контакт з наступними групами хімічних речовин (% експонованих працівників):

- метали та їх сполуки (22,7 %), із них: барій (18,1 %), вісмут (13,6 %), цинк (13,6 %), алюміній (9,4), золото (6,9 %), залізо (5,5 %), срібло (5,5 %), стронцій (5,5 %), хром (3,2 %), олово (2,5 %), титан (2,5 %), кадмій (2,2 %), мідь (2,2 %), молібден (2,2 %), паладій (1,7 %), нікель (1,2 %), лантан (0,7 %), марганець (0,7 %), свинець (0,7 %), сурма (0,7 %), кобальт (0,5 %), платина (0,5 %);
- моно- та полімери (7,5 %), із них: вініл (37,6 %), акрил (36,8 %), пропілен (10,5 %), полімерні смоли (9,8 %), диметилсилоксан (2,3 %), стирол (1,5 %), целулоїд (1,5 %);
- мінерали (14,0 %), із них: силіцій діоксид (кристал.), кальцій та його сполуки (58,2 %), тальк (25,5 %), скловолокно (14,4 %), (5,4 %), каолін (2,0 %);
- лікарські засоби (7,3 %), із них: камфора (25,4 %), антисептики (18,5 %), кортикостероїди (17,7 %), ментол (10,0 %), антибіотики (9,2 %), антиоксиданти (8,5 %), протеолітичні ферменти (5,4 %), саліцилати (3,8 %), анестетики (1,5 %);
- феноли (6,3 %), із них: крезол та його сполуки (23,2 %), фенол та його сполуки (23,2 %), евгенол (17,0 %), гідрохінон (12,5 %), резорцин (10,7 %), тимол (10,7 %), танін (2,7%);

- еластомери (6,0 %), із них: полікрбоксилат (99,4 %), каучуки (5,6%);
- пластифікатори (5,4 %), із них: фталати (50,5 %), кабосил (46,3 %), бензоїлу пероксид (3,2 %);
- смоли (5,1 %), із них: епоксидні (96,7 %), каніфоль (4,3 %);

Встановлено, що загальні умови праці у працівників стоматологічної служби є наступними (без врахування біологічного фактора) (КУП): *«шкідливі 3 ступеню»* (3.3) – у лікарів-стоматологів терапевтів, хірургів та зубний технік; *«шкідливі 2 ступеню»* (3.2) – у лікарів-стоматологів ортопедів та ортодонтів. З врахуванням біологічного фактору загальні умови праці у всіх лікарів-стоматологів є *«небезпечними»* (4 клас).

Основними виробничими факторами, які визначають шкідливість та небезпечність виробничих умов праці лікарів-стоматологів та зубних техніків, є (КУП):

- *біологічні фактори* – ВІЛ/СНІД, гепатити В та С, туберкульоз (4), збудники гнійно-запальних захворювань (3.3);
- *нанодисперсний пил* II–III класів безпеки (що містить Si, As, Mg, Ca, Al, Pb, Ti, Cr, Mn, Fe, Ni, Zn, Ag, Cd; d = 1–100 нм) (3.1 – 3.3);
- *фізичні фактори*: освітленість (3.1–3.2), шум (3.1), мікроклімат (3.1), іонізація повітря (3.1);
- *важкість праці* (3.2);
- *напруженість праці* (3.1–3.2).

Зазначене формує потенційні ризики розвитку виробничо-зумовленої патології у працівників: *«надвисокого» ризику* – розлади психіки та поведінки (V), хвороби нервової системи (VI), патологія вагітності (XV); *«високого» ризику* – хвороби системи кровообігу (IX), хвороби органів дихання (X), хвороби шкіри та підшкірної клітковини (XII), інфекційні та паразитарні хвороби (I), хвороби органів травлення (XI), травми (сприяння) (XIX); *«помірного» ризику* – хвороби ока та його придаткового апарату (VII), новоутворення (II), хвороби вуха (VIII), хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини (XIII).

Запропоноване дозволяє покращити ідентифікацію професійних факторів ризику та розробку ризик-орієнтованих заходів профілактики виробничо-зумовленої та професійної патології у працівників галузі охорони здоров'я.